

17 אוקטובר 2022
כ"ב תשרי תשפ"ג

ת.ז.

החלטה בערעורו של

1. בתאריך 28.9.2022 התכנס בית הדין לערעורים בנוכחות הצדדים, וזן בערעורו של הסטודנט , ת.ז. , על פסק דינו של בית הדין המשמעותי בעניינו (הכרעת דין מיום 22.6.2022 וגזר דין מיום 1.8.2022).
2. בתאריך 14.8.2022 הגיש הסטודנט ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין. תגובת התביעה הוגשה בתאריך 8.9.2022 (המערער לא מימש את זכותו להגשת תשובה).

רקע

3. עניינו של הערעור בחינה מקוונת שהתקיימה בתאריך 19.2.2021, סמסטר חורף תשפ"א, מועד א' בקורס מבוא לתכנות מערכות מס' 234124.
4. המערער הואשם בכך שתשובותיו לשאלות 2, 3, 4 ב' נמצאו דומות לפתרון של שלושה סטודנטים אחרים. במהלך הבחינה, פתרון הבחינה הועבר תמורת תשלום. כמו כן, במהלך הבחינה המצלמה היחידה הנראית היא של מסך המחשב, ולכן לא ניתן לראות את המסך עצמו. המערער הואשם בכך שנראה מעתיק מהמסך.
5. בתאריך 1.6.2022 התקיים דיון בבית הדין המשמעותי בפני הרכב תלתא (הסטודנט לווה ע"י מלווים מטעם אס"ט, מר איתי זיידל ומר אור לניאדו). בתאריך 22.6.2022 הוקראה הכרעת הדין בנוכחות הצדדים, ולאחר מכן נשמעו טיעונים לעונש. גזר הדין ניתן בתאריך 1.8.2022.
6. בית הדין קמא הרשיע את המערער פה אחד בעבירות משמעת לפי סעיפים 4.1.1, 4.1.3, 4.1.4 ו-4.1.5 לתקנון. בהכרעת הדין נכתב (סעיפים 15-16, ההדגשה אינה במקור):

"השאלה העומדת בפני בית הדין היא, האם דמיון חריג כפי שהוצג בסעיפים רבים, בהשוואה בין הפתרונות של הסטודנטים (ובהשוואה לפתרונות אחרים), הוא צירוף מקרים סביר, שיכול להופיע בפתרונות של ארבעה סטודנטים שאין ביניהם קשר, או שהמסקנה המתבקשת היא ששלושת הסטודנטים העתיקו ממקור כלשהו (כפי שהודה והעיד על כך עד התביעה). או מצידו השני של אותו מטבע – האם ניתן להסביר את צירוף המקרים החריג הזה, בדרך הגיונית אחרת (כגון למידה מאותם מאגרי מידע, מבחן עם חומר פתוח), באופן המעלה ספק סביר ביחס לתיזה שהציגה התביעה. לעמדתנו, המסקנה האפשרית היחידה מהראיות שהוצגו בפנינו היא העתקה. התביעה ביססה את הרשעה כנדרש, ביחס לשלושת הסטודנטים."

7. בית הדין החליט פה אחד להשית על המערער עונשים כדלקמן: ציון אפס בקורס מושא הקובלנה, הרחקה בפועל מלימודים לשנה וחצי (החל מסמסטר חורף תשפ"ג), והרחקה על תנאי לחמש שנים במקרה של הרשעה חוזרת. בגזר הדין פורטו שיקולי הענישה, ובין היתר נכתב כדלקמן (סעיפים 19-22):

"הסטודנט ביצע מעשה הונאה חמור במטרה להשיג ציון במרמה. ציון שאינו משקף את ידיעותיו ואינו מגיע לו. התנהלותו של הסטודנט פגעה בלב ההוויה האקדמית, ובעקרונות הבסיסיים ביותר של הטכניון - חתירה לאמת ויושרה. ... מדובר בסטודנט

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

להנדסת חשמל, אשר העסקתו בעתיד עלולה היתה להתבצע על סמך התהדרות בגיליון ציונים ובהישגים לא לו, עם הכרה של מוסד יוקרתי כמו הטכניון. בכך היו עלולים להיפגע שרשרת ארוכה של גורמים – מעסיק, צרכנים פוטנציאליים, ושמו הטוב של הטכניון. בית הדין מחויב להגן מפני תרחיש שכזה, לשמור על טוהר המידות האקדמי, וכן להגן על ציבור הסטודנטים. שפועלים. ות על פי כללי האתיקה והיושר.

בית הדין רואה בחומרה את מעשיו של הסטודנט, ואת העובדה שלא לקח אחריות על מעשיו ולא הביע כל חרטה. נסיבות ביצוע העבירה חמורות ביותר."

8. כאמור בתאריך 28.9.2022 התקיים הדיון בבית הדין לערעורים, בנוכחות הצדדים. המערער הגיע בליווי עו"ד האני חורי, מבלי למסור על כך הודעה מראש, כנדרש וכנהוג. במעמד זה הוא הודיע לבית הדין לערעורים כי הוא מיוצג, ומסר ייפוי כוח חתום מאותו יום. התובעת הגיעה ללא ייצוג (שכן המערער לא הודיע מראש כי הוא מיוצג), והודיעה כי היות והסטודנט מיוצג היא מסרבת לקיים את הדיון ללא ייצוג משלה.
9. ביטול הדיון היה גורם לדחייתו לאחר תחילת סמסטר חורף תשפ"ג, והמערער היה נותר בחוסר וודאות. על כן, לפני משורת הדיון, בית הדין החליט לבוא לקראת המערער ולצאת להפסקה של חצי שעה, כדי לאפשר לתובעת להזעיק לעצמה ייצוג. הדיון התחדש לאחר הגעתה של עו"ד גילי שפר.

טענות הצדדים בתמצית:

א. המערער:

10. המערער כפר באשמה ועמד על חפותו. הוא ביקש לזכותו, או למצער להקל בעונשו. במהלך הדיון העלה ב"כ המערער טענות נוספות וחדשות, אשר לא נכתבו בכתב הערעור. להלן יוצגו כלל הטענות בתמצית.
11. ראשית טען עו"ד חורי, כי ההליך שהתנהל בעניינו של המערער בערכאה הראשונה לוקה בפגם היורד לשורש ההליך. הפגם לטענתו, הוא העובדה שבית הדין לא הבהיר למערער שהוא זכאי לייצוג. פגם זה מחייב החזרת התיק לבית הדין המשמעת, לניהול דיון הוכחות מחדש כאשר המערער מיוצג ע"י עו"ד. עו"ד חורי טען, כי המכתב ששלחה התובעת לסטודנט ביום 16.2.2022 בו הודיעה לו כי הוא זכאי לייצוג, אינו מספיק. גם המייל ששלחה מזכירות בית הדין לסטודנט ביום 10.3.2022, בו הודיעה לו שהוא זכאי לייצוג ע"י עו"ד ואם הוא בוחר בכך עליו לעדכן אותה, אינו מספיק לטענת עו"ד חורי. זאת משום, שעפ"י סעיף 8.3 לתקנון, בית הדין עצמו היה חייב לומר לנאשם שהוא זכאי לייצוג. לטענתו, אילו הדברים היו נאמרים לסטודנט ע"י בית הדין בעצמו, הסטודנט היה מייחס להם חשיבות מוגברת, מבין את מצבו לאשורו ואת חומרת האשמות נגדו, ושוכר לעצמו עו"ד.
12. עו"ד חורי הדגיש, כי הקובלנה המקורית נשלחה בתאריך 13.7.2021, וקובלנה מעודכנת נשלחה בתאריך 16.2.2022, כאשר העדכון היחיד היה כוונת התביעה לדרוש עונש חמור (בסעיף ה' לקובלנה המעודכנת נכתב: "במקרה של הרשעה, בכוונת התביעה לדרוש הטלת עונשים חמורים לפי הגדרתם בסעיף 8.3.2"). עו"ד חורי מחה על כך שהתובעת עדכנה את חומרת העונש. בנוסף, בשלב זה לטענתו, בית הדין היה חייב להודיע לסטודנט כי הוא זכאי לייצוג.
13. בשל כל זאת נפגמה הגינות הדיון, שהיא העיקרון העומד בבסיס תקנון המשמעת.

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

14. זאת ועוד, לטענתו בגלל שהמערער לא היה מיוצג הוא קיבל עונש בלתי מידתי. לראיה, סטודנטים אחרים שהיו מיוצגים קיבלו עונש פחות ממנו.
15. המערער בעל עבר משמעי נקי ואין לו ניסיון בהליכי משמעת. הוא מבקש לתת לו הזדמנות נוספת ומבטיח שזו הרשעתו האחרונה.
16. הוא לא העתיק, לא קנה את הפתרון ובית הדין הרשיע אותו ללא בסיס ראיתי. הוא אינו מכיר את עד התביעה ואף לא את הנאשמים האחרים. לא היה לו כל קשר עמם. עדותו של עד התביעה אין בה כדי להעיד או להשליך על המערער. העובדה שעד התביעה קנה את הפתרון אינה מהווה ראיה, אף לא נסיבתית, לאשמתו של המערער.
17. המערער טען כי לא הפר ולא חרג מהנחיות הבחינה, ואילו היה משהו חריג, חזקה על המשגיחה שהיתה מעירה לו. "אני ראיתי שוב את הקלטת המבחן שלי... מה שיוחס לי בהכרעת הדין היה שיש רק מצלמה אחת אבל זה נובע מהמגבלה של כמות מקסימאלית של מצלמות במסך אחד וכאמור לא היה קטע כזה שיש בו רק מצלמה אחת כאשר היו באותה העת פחות מ- 25 מסכים בזום. יתרה מכך, עיון בהקלטת הבחינה שלי מוכיחה כי מסך המחשב אצלי היה כל הזמן מצולם..." (סעיף 2 ג' לכתב הערעור).
18. בבחינה מושא הקובלנה קיבל ציון נמוך – 59, ולאחר הוספת פקטור 66. הציון הסופי היה 74. הוא לא הסתפק בציון זה וניגש למועד ב', בו קיבל ציון דומה. גם ציון זה לא סיפק אותו ולכן חזר על הקורס וקיבל 81. לטענתו זו הראיה האובייקטיבית הטובה ביותר שלא העתיק בבחינה מושא הקובלנה. אם היה מעתיק אין זה סביר שיקבל ציון דומה לציון שקיבל במועד ב', ציון הנמוך משמעותית מהציון שקיבל לאחר שחזר על הקורס. בנוסף, ממוצע ציוניו (76) גבוה מהציון שקיבל בבחינה (59), וגם עובדה זו מגדילה את הספק בכך שביצע את העבירה.
19. לבסוף טען, כי יש חמישה סטודנטים אחרים (אשר ציין את שמותיהם), שקיבלו עונש קל יותר ממנו על עבירה זהה, ועל כן העונש שניתן לו אינו מידתי ואינו שוויוני.

ב. התביעה:

20. התביעה ביקשה לדחות את הערעור, על כל חלקיו, ולקבוע כי עונשו של המערער יותר על כנו, ויבוצע כאמור בגזר הדין של בית הדין המשמעי.
21. ראשית התביעה טענה כי הגעתו ללא התראה מוקדמת של עו"ד מטעם המערער מנוגדת לסעיף 8.3 לתקנון, הקובע כי בקשה לייצוג תוגש ע"י נאשם לא יאוחר מחמישה ימי עבודה לפני הדין. בנוסף, התנהלות זו מנוגדת לנוהג ולדרך ארץ, אינה סבירה, מבזה ומזלזלת בהליך המשמעי, ואילצה אותה להזעיק עו"ד מטעמה בהתראה לא סבירה.
22. להבדיל מבתי המשפט במדינה, התקנון לא מטיל על בית הדין המשמעי חובה למנות לסטודנט-נאשם עו"ד. בתקנון כתוב מפורשות, כי במידה והותר לנאשם להיות מיוצג ע"י עו"ד, הייצוג יהיה על פי בחירתו של הנאשם ועל חשבונו.
23. טענתו של המערער ש"נפל בין הכיסאות" בגלל חוסר בקיאותו בהליכי המשמעת אין לה כל בסיס. זכויותיו הובהרו לו היטב, בלשון ברורה ופשוטה: הוא קיבל פעמיים הודעה מפורשת על זכותו להיות מיוצג, הן ע"י התביעה בתאריך 16.2.2022, והן ע"י מזכירות בית הדין בתאריך 10.3.2022. בתגובה הודיע המערער למזכירות בית הדין, בתאריך 12.3.2022, כי הוא מלווה ע"י מלווה בית הדין מטעם אס"ט, מר איתי זיידל.

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

24. אשמתו של המערער הוכחה מעל ומעבר לכל ספק סביר, ע"י ראיות מוצקות ועדויות סדורות. צוות הקורס הצביע על טעויות ועל דרכי פתרון ייחודיים שנמצאו אצל המערער ואצל שלושת הנאשמים הנוספים. מדובר ברצף של זהויות שאינו יכול להיות מקרי, ולא נמצא בבחינות אחרות.
25. המערער טען "אני ראיתי שוב את סרט הבחינה". מדובר בטענה תמוהה, שכן המערער לא ביקש לראות שוב את סרט הבחינה לאחר הדיון בבית הדין קמא. הוא צפה בסרט הבחינה פעם אחת, בתאריך 29.5.2022 (לאחר שניתנה לו הזדמנות לצפות בסרט החל מתאריך, 25.7.2021 שאז נשלחו אליו כל הראיות). בנוסף, בניגוד לטענת המערער כי "מסך המחשב אצלי כל הזמן מצולם", מסך המחשב שלו לא נראה למצלמה במהלך הבחינה כלל. המצלמה היחידה שפעלה היתה מצלמת המחשב ולכן רק פניו של המערער נראו ובוודאי לא המסך עצמו, גם כשתועדו פחות מ-25 מסכים. אם אכן היתה מצלמה נוספת היא היתה מתועדת.
26. בנוגע לציוניו של המערער בקורס: המערער השמיט את העובדה שחזר על הקורס בסמסטר אביב תשפ"א וציוניו היו 48 ו-39. רק בסמסטר חורף תשפ"ב, בפעם השלישית שלמד את הקורס, קיבל ציון 81. מעבר לכך, טענות אלה הועלו ע"י המערער גם בבית הדין קמא ונדחו, מאחר ואין בהן כדי לתמוך, גם בבחינה לוגית, בחפותו של המערער. העובדה שבבחינה קודמת או מאוחרת המערער הצליח לקבל ציון דומה מבלי שהעתיק, אינה מוכיחה כי לא העתיק במבחן המדובר. למותר לציין, כי העובדה שביצוע ההעתיקה לא גרר שיפור בציון – אינה נסיבה מקילה בשום אופן.
27. לגבי חמשת הסטודנטים שהמערער ציין את שמותיהם, התביעה טענה שנסיונות העבירה שלהם נבדלות מהנסיונות בקובלנה מושא ערעור זה. בנוסף, הושת עליהם עונש של הרחקה בפועל לשנה או שנה וחצי, כך שהענישה אינה כפי שציין המערער.
28. המערער לא העלה כלל נסיבות אישיות או אחרות המצדיקות הקלה בעונש. הוא לא לקח אחריות על מעשיו ולא הביע חרטה. הוא אף לא הבטיח שלא יחזור על מעשה הונאה כזה, ונראה שלא הפנים את חומרת מעשיו.
29. העונש שנגזר עליו הולם את רף הענישה הנהוג בבית הדין וזאת אל מול חומרת המעשה. מדובר בבחינה בה ההעתיקה הייתה רבת משתתפים, באמצעות פתרון שעל פי העדויות הועבר מגורם נוסף (עד התביעה העיד שבתשלום, נאשם אחר העיד שע"י גורם חוץ טכניוני). המקרה תוכנן מראש, והמערער החליט לבצעו מבעוד מועד ונערך לצורך ביצוע ההונאה וההעתיקה.
30. ההלכה המשפטית אשר אומצה גם בערכאות משמעתיות, קובעת שלא בנקל תתערב ערכאת ערעור בגזר דין של הערכאה שמתחתיה. היא תעשה כן רק במקרים חריגים בהם נמצאה טעות היורדת לשורשו של עניין, או כאשר העונש סוטה מהעונש הראוי באופן בלתי סביר. בענייננו, לא רק שאין פגם בולט וממשי או חריגה דרמטית מרף הענישה המקובל, אלא שבית הדין נהג במידה רבה של איפוק ולא גזר את דינו של המערער לחומרה, אלא כפי שניתן היה לצפות בנסיבות כאלו. זאת לאחר ששקל את הנסיבות האישיות, המשפחתיות והכלכליות של המערער. המערער לא הציג נסיבות אישיות, או נסיבות מקילות כלשהן, שיש בהן כדי להצדיק התערבות של בית הדין לערעורים בפסיקתו של בית הדין המשמעותי.

דין והכרעה

31. התקנון לא מגביל את זכותה של התובעת המשמעתית לעדכן את כתב הקובלנה. התובעת פעלה על פי סמכותה, בהתאם לתקנון, ולא קיפחה את המערער או נהגה בו בצורה שונה לעומת נאשמים אחרים.
32. עניינו של סעיף 8 לתקנון הוא "הסתייעות במלווה וייצוג ע"י עו"ד". סעיף 8.3 לתקנון קובע, כדלקמן:
"בנוסף, בית הדין יהיה רשאי להתיר ייצוגו של נאשם ע"י עו"ד, על פי בחירת הנאשם ועל חשבונו, בין לבקשת הנאשם שתוגש לבית הדין בכתב, לא יאוחר מאשר 5 ימי עבודה לפני ישיבת ההקראה, או במועד מאוחר יותר, מטעמים מיוחדים שיפורטו, ובין ביוזמת בית הדין, בכל מועד אחר, בכל אחד מן המקרים הבאים: ...
- 8.3.2 כשהנאשם עשוי להיפגע פגיעה משמעותית בשל נסיבות האישום, לרבות חומרת המעשים המיוחסים לנאשם, חומרת העונש הצפוי להיגזר עליו אם וככל שיורשע או מהשלכות אשר עשויות לנבוע מעצם ההרשעה או ניהול ההליך. ..."
- מנוסח הסעיף עולה, ראשית כי בית הדין אינו חייב להתיר ייצוגו של נאשם אלא הוא רשאי לעשות זאת. שנית, ייצוגו של נאשם ע"י עו"ד יהיה על פי בחירתו ועל חשבונו. שלישית, התרת הייצוג תהיה לפי בקשת הנאשם (5 ימי עבודה לפני הדיון או במועד מאוחר יותר מטעמים מיוחדים שיפורטו), או ביוזמת בית הדין. קרי, בית הדין, מיוזמתו, רשאי להתיר לנאשם להיות מיוצג, גם אם הנאשם, או התובעת, לא ביקשו זאת.
33. בעניינו, בתאריך 16.2.2022 התובעת עדכנה את הקובלנה והודיעה כי במקרה של הרשעה בכוונתה לדרוש עונש חמור כהגדרתו בסעיף 8.3.2 – קרי, הרחקה לתקופה העולה על שנה. אי לכך, היא שלחה למערער הודעה באותו יום, בה נכתב מפורשות כדלקמן (ההדגשה אינה במקור):
"בהמשך למכתבי מתאריך 13.7.2021, איידעך שבמקרה של הרשעה, בכוונת התביעה לדרוש הטלת עונשים חמורים לפי הגדרתם בסעיף 8.3.2. לאור האמור, הנך זכאי להיות מיוצג ע"י עו"ד. את הבקשה יש להעביר למזכירות בית הדין המשמעתית לסטודנטים..."
34. המערער לא הגיב להודעה זו. בתאריך 10.3.2022 מזכירת יו"ר בית הדין המשמעתית לסטודנטים שלחה למערער (ולנאשמים הנוספים בקובלנה) הודעה בזו הלשון (ההדגשה במקור):
"בהמשך לקובלנה המעודכנת המשותפת ששלחתי לכם ב 20.2.2022 וההודעה שאתם רשאים להיות מיוצגים על ידי עורך דין. שימו לב שהדיון לעניינכם אמור להיקבע לחודש אפריל. ככל שלא תודיעו לי עד ליום ראשון הקרוב ה 13.3.2022 שאתם מיוצגים ומי מייצג אתכם אקבע את המועד לדיון ואשלח זימון – לאחר מכן לא יהיה ניתן לשנות את מועד הדיון. לכן, אני מדגישה כי אם אתם בוחרים בייצוג על ידי עורך דין עליכם להודיע לי עד ליום ראשון ה 13.2.2022 מי מייצג אתכם. נא אשרו את קבלת המייל".
35. בתאריך 12.3.2022 השיב המערער למזכירה כדלקמן: **"המלווה שלי הוא מלווה ועדת משמעת מאס"ט איתי זידל אם אפשר לאשר את הבקשה"**.
36. ראשית, ניתן לראות בפירוש שהמערער הבין את ההודעה והגיב עליה בצורה עניינית. המערער הוא בר דעת וכשיר משפטית, סטודנט להנדסת חשמל ומחשבים בטכניון. לא ניתן לכפות עליו לקחת ייצוג, שעה שהוא בחר שלא לעשות כן, אף על פי שהובהר לו שחור על גבי לבן, שהוא עלול להיות מורחק מלימודים לתקופה משמעותית במקרה של הרשעה. שנית, טענתו של עו"ד חורי שבית הדין לא הודיע למערער על

זכותו להיות מיוצג, משוללת כל יסוד עובדתי ומשפטי. מזכירת יו"ר בית הדין המשמעת, היא שלוחה ישירה של בית הדין המשמעת. הציפייה כי שופטי בית הדין עצמם יתחילו לשלוח מיילים לסטודנטים, היא ציפייה תמוהה ולא ריאלית. לשם כך נועדה מזכירות בית הדין. הודעה ממזכירות בית הדין היא הודעה מבית הדין. ברי, כי הסטודנט הבין זאת וענה תשובה עניינית.

37. אנו דוחים אם כן את טענתו של ב"כ המערער כי נפל בהליך פגם היורד לשורשו, וכי יש להחזיר את התיק לבית הדין המשמעת. לא למותר לציין, כי מוטב שב"כ המערער היה נוהג בכבוד כלפי התקנון המשמעת, כלפי התובעת וכלפי בית הדין, ומודיע מראש על הגעתו ועל היותו של הסטודנט מיוצג. ב"כ המערער אמר תחילה, כי קיבל לידיו את התיק ימים ספורים לפני הדיון, אולם במהלך הדיון אמר כי סייע למערער בכתיבת הערעור (שנשלח כידוע עוד בחודש אוגוסט). לא ברור אם כן מדוע המערער בחר שלא לנצל את זכות התשובה שלו לתגובת התובעת, אך בחר להעלות במהלך הדיון מיני טענות מטענות שונות, שכלל לא נכתבו בכתב הערעור.

38. כעת, לגופו של הערעור: ככלל, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו ע"י בית הדין קמא. פסק הדין של בית הדין קמא מפורט ומנומק. למרות זאת, בית הדין לערעורים בחן לעומק את הראיות שהוצגו בפני הערכאה הראשונה, וצפה בהקלטות העדויות של מרצה ומתרגלת הקורס, ובהקלטת הבחינה.

39. אנו סבורים כי אשמתו של המערער הוכחה מעבר לכל ספק סביר. עדויות צוות הקורס הינן קוהרנטיות וחד משמעיות. ראו למשל מתוך עדותה של המתרגלת: "אבל את כל הקוד הם רשמו ממש באותו סדר, הפתרון הוא כולו אותו דבר מלבד השם, יש פה 7 שורות שהסדר לא היה חייב להיות הסדר הזה, כל סדר היה עובד. הם כולם בחרו באותו הסדר פרט השורה האחרונה שחייבת להיות אחרונה ... קוד יש המון דרכים לכתוב אותו, הטעות חריגה שמשכה את העין זה האימפורט 0, i. זה שם של קובץ, זוהי טעות - לא כותבים את זה בפיתון - לא הייתה את הטעות הזו לאף אחד אחר חוץ מהם - ככה מצאנו את זה. רק ארבעתם עשו את הטעות הזו. מתוך 200, מכל הסטודנטים שנבחנו."

וכן מתוך עדותו של המרצה: "אני אדון בשאלה 4, בשאלה זו היו מס' סעיפים והבולט במיוחד בה היא שסעיף ב' ניתנה בו 3 תשובות ורק אחת נכונה, ושלושת התשובות שניתנו ע"י 3 הסטודנטים היו זהות (מתוכן 2 טעויות ואחת נכונה)."

40. המערער לא הציג בערעור טיעונים המעלים ספק בדבר אשמתו. העובדה שלאחר מעשה ההונאה חזר על הקורס וקיבל ציון דומה, או טוב יותר, אינה מכרסמת בראיות שהציגה התביעה.

41. המערער בחר להשמיט את העובדה שחזר על הקורס באביב תשפ"א ונכשל בו. יש לדייק בטענות המועלות בפני בית הדין. כפי שהמערער מבקש ומצפה לקבל הליך הוגן, הוא אינו יכול להביא בפני בית הדין חצאי עובדות, או טענות כזב. טענת המערער שצפה שוב בסרט הבחינה אינה נכונה, שכן על מנת לעשות זאת הוא היה חייב להיפגש עם התובעת. גם הטענה שרואים את מסך המחשב בהקלטה היא טענה שאינה אמת (לשון עדינה). בהקלטה רואים רק את פלג גופו העליון של המערער. החל משעה 9:52:58 (תשע ו-52 דקות ו-58 שניות) נראים בהקלטה רק 24 מסכים. גם בשלב זה ועד לסיום ההקלטה, לא רואים מצלמה נוספת של המערער.

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

42. לא מצאנו נסיבות מקלות שיש בהן כדי לשנות מהעונש שגזר בית הדין קמא על המערער. הטכניון מחויב להגן על טוהר התואר שלו, על הסטודנטים. על שפועלים. על ביושר ועובדים. על קשה כדי לזכות בציוניהם, ועל האנשים שהמערער יהיה אחראי על חייהם, בבוא היום, אם יקבל תעודת מהנדס חשמל. המערער ביצע מעשה הונאה חמור. הוא לא לקח אחריות על מעשיו, לא הביע חרטה, ולא התחייב לפעול להבא על פי כללי האתיקה והיושר. העונש שהושת עליו הוא ראוי ומידתי, ומצוי במתחם של רף הענישה הנוהג. הדוגמאות שהציגה התביעה בסעיף 30 לתגובה הן עדכניות ורלוונטיות.

43. יפים לעניין זה הדברים שנכתבו ע"י כב' השופט סולברג, בע"פ 248/18 גבאי נ' מדינת ישראל (פורסם בבנו, 2.7.2018), בסעיף 9 לפסק הדין:

"הלכה פסוקה היא שערכאת הערעור אינה גוזרת מחדש את דינו של מערער, ואינה נוטה להתערב בעונש שנגזר על-ידי הערכאה הדיונית, זולת בנסיבות חריגות שבהן נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או במקרה שבו העונש חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת (ע"פ 3091/18 טרייגר נ' מדינת ישראל, [פורסם בבנו] פסקה 11 וההפניות שם(29.1.2009))."

44. סיכומו של דבר, לא מצאנו כל סיבה להתערב בפסק דינו של בית הדין קמא.

45. אשר על כן, החלטנו פה אחד לדחות את הערעור. ההרשעה והעונשים שהשית בית הדין קמא עומדים בעינם.

46. למען הסר ספק העונשים שנגזרו על הסטודנט הם כדלקמן:

- א. ציון 0 בקורס מבוא לתכנות מערכות מס' 234124, סמסטר חורף תשפ"א.
- ב. הרחקה בפועל מלימודים בטכניון למשך שנה וחצי, החל מסמסטר חורף תשפ"ג.
- ג. הרחקה על תנאי מלימודים בטכניון לחמש שנים, בתוקף עד לסיום הלימודים בטכניון, תופעל במקרה של הרשעה נוספת בעבירה לפי סעיף 4.1.1, 4.1.3, 4.1.4 או 4.1.5 לתקנון.

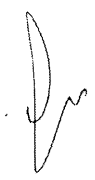
פרופ' אפרת סולברג כ.פ.

פרופ' אנדרו לוי

פרופ' ערן פרידלר

17 אוקטובר 2022
כ"ב תשרי תשפ"ג

ת.ז. החלטה בערעורו של

1. בתאריך 28.9.2022 התכנס בית הדין לערעורים בנוכחות הצדדים, ודן בערעורו של הסטודנט ת.ז. על פסק דינו של בית הדין המשמעותי בעניינו (הכרעת דין מיום 22.6.2022 וגזר דין מיום 1.8.2022).
2. בתאריך 11.8.2022 הגיש הסטודנט ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין. תגובת התביעה הוגשה בתאריך 8.9.2022 (המערער לא מימש את זכותו להגשת תשובה).

רקע

3. עניינו של הערעור בחינה מקוונת שהתקיימה בתאריך 19.2.2021, סמסטר חורף תשפ"א, מועד א' בקורס מבוא לתכנות מערכות מס' 234124.
4. המערער הואשם בכך שתשובותיו לשאלות 2, 3, 4 ב' נמצאו דומות לפתרון של שלושה סטודנטים אחרים. במהלך הבחינה, פתרון הבחינה הועבר תמורת תשלום. כמו כן, במהלך הבחינה מסך המחשב של המערער אינו נראה, ובסיום הבחינה הוא נראה גולל ומעתיק מהמסך.
5. בתאריך 1.6.2022 התקיים דיון בבית הדין המשמעותי בפני הרכב תלתא (הסטודנט לווה ע"י מלווים מטעם אס"ט, מר איתי זיידל ומר אור לניאדו). בתאריך 22.6.2022 הוקראה הכרעת הדין בנוכחות הצדדים, ולאחר מכן נשמעו טיעונים לעונש. גזר הדין ניתן בתאריך 1.8.2022.
6. בית הדין קמא הרשיע את המערער פה אחד בעבירות משמעת לפי סעיפים 4.1.1, 4.1.3, 4.1.4 ו-4.1.5 לתקנון. בהכרעת הדין נכתב (סעיפים 15-16, ההדגשה אינה במקור):

"השאלה העומדת בפני בית הדין היא, האם דמיון חריג כפי שהוצג בסעיפים רבים, בהשוואה בין הפתרונות של הסטודנטים (ובהשוואה לפתרונות אחרים), הוא צירוף מקרים סביר, שיכול להופיע בפתרונות של ארבעה סטודנטים שאין ביניהם קשר, או שהמסקנה המתבקשת היא ששלושת הסטודנטים העתיקו ממקור כלשהו (כפי שהודה והעיד על כך עד התביעה). או מצידו השני של אותו מטבע – האם ניתן להסביר את צירוף המקרים החריג הזה, בדרך הגיונית אחרת (כגון למידה מאותם מאגרי מידע, מבחן עם חומר פתוח), באופן המעלה ספק סביר ביחס לתיזה שהציגה התביעה.
לעמדתנו, המסקנה האפשרית היחידה מהראיות שהוצגו בפנינו היא העתקה. התביעה ביססה את הרשעה כנדרש, ביחס לשלושת הסטודנטים."

7. בית הדין החליט פה אחד להשית על המערער עונשים כדלקמן: ציון אפס בקורס מושא הקובלנה, הרחקה בפועל מלימודים לשנה וחצי (החל מסמסטר חורף תשפ"ג), והרחקה על תנאי לחמש שנים במקרה של הרשעה חוזרת. בגזר הדין פורטו שיקולי הענישה, ובין היתר נכתב כדלקמן (סעיפים 19-22):

"הסטודנט ביצע מעשה הונאה חמור במטרה להשיג ציון במרמה. ציון שאינו משקף את ידיעותיו ואינו מגיע לו. התנהלותו של הסטודנט פגעה בלב ההוויה האקדמית, ובעקרונות הבסיסיים ביותר של הטכניון - חתירה לאמת ויושרה. ... מדובר בסטודנט

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

להנדסת חשמל, אשר העסקתו בעתיד עלולה היתה להתבצע על סמך התהדרות בגיליון ציונים ובהישגים לא לו, עם הכרה של מוסד יוקרתי כמו הטכניון. בכך היו עלולים להיפגע שרשרת ארוכה של גורמים – מעסיק, צרכנים פוטנציאליים, ושמו הטוב של הטכניון. בית הדין מחויב להגן מפני תרחיש שכזה, לשמור על טוהר המידות האקדמי, וכן להגן על ציבור הסטודנטים. שפועלים. ות על פי כללי האתיקה והיושר.

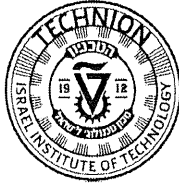
בית הדין רואה בחומרה את מעשיו של הסטודנט, ואת העובדה שלא לקח אחריות על מעשיו ולא הביע כל חרטה. נסיבות ביצוע העבירה חמורות ביותר.

יוער, כי אחד משלושת הסטודנטים האחרים שהגישו פתרונות דומים לשאלות הרלוונטיות, הודה במעשיו במהלך הטיעונים לעונש, ובמענה לשאלת בית הדין מדוע לא הודה קודם, טען שלא רצה להפיל את חבו

טענות הצדדים בתמצית:

א. המערער:

8. המערער כפר באשמה ועמד על חפותו. הוא ביקש מבית הדין לערעורים להפוך את הכרעת הערכאה הראשונה ולזכות אותו.
9. הוא העיד כי הוא סטודנט חרוץ, בעל מוטיבציה גבוהה, אוהב ללמוד ומשקיע, בשנה א' היה מצטיין דיקן, ללא עבר פלילי או משמעת. אביו דוקטור, אימו שלוש אחיו הגדולים בעלי תארים מהאוניברסיטה העברית ומהטכניון.
10. לטענתו עבור מרבית סעיפי הבחינה הוא קיבל ציון מלא, ועל כן לא ניתן לטעון להעתקה. "שכן במקרה בו התשובה נכונה, יפתרו אותה כלל הסטודנטים במבחן באותה הדרך". בנוסף, הסעיפים האחרים שהוצגו ע"י התביעה נגעו לשפת הפיתרון בה לא התמקדו במהלך הקורס.
11. זוהי הפעם הרביעית בה הוא חוזר על הקורס וניגש למבחן, ובכל ארבעת המבחנים שניגש אליהם טווח הציונים נע בין 70-80. המבחן מושא הקובלנה לא הראה תוצאה חריגה ביחס למבחנים האחרים, בהם לא הוטל דופי, ויש בכך כדי להעיד שהוא לא הונה במבחן זה, אלא מדובר בציון המשקף את ידיעותיו, אשר רכש בעמל רב.
12. הרשעתו מותירה כתם עליו ועל משפחתו, אות קין אשר יש לה השפעות מרחיקות לכת על דימויו האישי ותפיסת המשפחה בקהילה.
13. הרחקה בפועל לתקופה של שנה וחצי תעמיד אותו במצב כלכלי קשה וככל הנראה לא יוכל לשוב ללימודים. על כן המשמעות בפועל של הענישה שהושתה עליו היא "כגזר דין מוות לתואר ולעתידי המקצועי והאקדמי" (סעיף 21 לערעור).
14. המערער הציג הסדרי טיעון בהם הושתו עונשים קלים יותר מהעונש שהושת עליו.
15. ביחס לסטודנט שהעיד בטיעונו לעונש שלא רצה להפיל את המערער – אמר כי הסטודנט הזה אינו חברו, והוא קיבל הרחקה לצמיתות, מה שככל הנראה גרם לו לנסות "להפיל" עוד מישהו איתו.
16. לבסוף אמר, "עצם קיומו של ההליך המשמעתני מדייר שינה מעיני ואני חושש מאד ששמי הטוב יוכתם ללא יכולת לנקותו. אני מביע צער וחרטה על ההליך, וכל רצוני הוא להשאיר את הסוגייה הנוכחית מאחוריי, ומבקש הזדמנות להוכיח את עצמי כמי שראוי שייתנו בו אמון" (סעיף 23 לערעור).

ב. התביעה:

17. התביעה ביקשה לדחות את הערעור, על כל חלקיו, ולקבוע כי עונשו של המערער יוותר על כנו, ויבוצע כאמור בגזר הדין של בית הדין המשמעתי.
18. התביעה טענה כי אשמתו של המערער הוכחה באופן מובהק ע"י ראיות מוצקות ועדויות סדורות. צוות הקורס הצביע על טעויות ועל דרכי פתרון ייחודיים שנמצאו אצל המערער ואצל שלושת הנאשמים הנוספים. עוד ציין צוות הקורס, שניקוד מלא אינו מצביע בהכרח על תשובה נכונה במלואה אלא על החלטה של הצוות לא להוריד על טעויות מסוימות בבחינה.
19. ביחס לטענת המערער ש"ז הפעם הרביעית בה אני חוזר על הקורס וניגש למבחן ובכל ארבעת המבחנים שניגשתי אליהם תווך הציונים נע בין 70-80" – התביעה ציינה כי המערער למד את הקורס בחורף תש"ף, ציוניו היו 36 ו-72, ובחורף תשפ"א למד פעם נוספת וציוניו היו 74 ו-80. העובדה שבבחינה קודמת המערער הצליח לקבל ציון דומה מבלי שהעתיק, אינה מוכיחה כי לא העתיק במבחן מושא הקובלנה. עצם ההעתיקה לא מחייבת שיפור בציון, והציון לכשעצמו אינו ראיה לדבר.
20. המערער לא לקח אחריות, לא הביע חרטה ונראה שלא הפנים את חומרת מעשיו.
21. העונש שנגזר על המערער הינו עונש ראוי ומידתי, ההולם את רף הענישה הנוהג במקרים דומים ומשקף את עיקרון השוויון בענישה. עסקינן בבחינה בה ההעתיקה הייתה רבת משתתפים, באמצעות פתרון שעל פי העדויות הועבר מגורם נוסף (עד התביעה העיד שבתשלום, נאשם אחר העיד שע"י גורם חוץ טכניוני). המקרה תוכנן מראש, והמערער החליט לבצעו מבעוד מועד ונערך לצורך ביצוע ההונאה וההעתיקה.
22. ההלכה המשפטית אשר אומצה גם בערכאות משמעטיות, קובעת שלא בנקל תתערב ערכאת ערעור בגזר דין של הערכאה שמתחתיה. היא תעשה כן רק במקרים חריגים בהם נמצאה טעות היורדת לשורשו של עניין, או כאשר העונש סוטה מהעונש הראוי באופן בלתי סביר. בענייננו, לא רק שאין פגם בולט וממשי או חריגה דרמטית מרף הענישה המקובל, אלא שבית הדין נהג במידה רבה של איפוק ולא גזר את דינו של המערער לחומרה, אלא כפי שניתן היה לצפות בנסיבות כאלו. זאת לאחר ששקל את הנסיבות האישיות, המשפחתיות והכלכליות של המערער. המערער לא הציג נסיבות אישיות, או נסיבות מקילות כלשהן, שיש בהן כדי להצדיק התערבות של בית הדין לערעורים בפסיקתו של בית הדין המשמעתי.

דין והכרעה

23. ככלל, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו ע"י בית הדין קמא. פסק הדין של בית הדין קמא מפורט ומנומק. למרות זאת, בית הדין לערעורים בחן לעומק את הראיות שהוצגו בפני הערכאה הראשונה, וצפה בהקלטות העדויות של מרצה ומתרגלת הקורס.
24. אנו סבורים כי אשמתו של המערער הוכחה מעבר לכל ספק סביר. עדויות צוות הקורס הינן קוהרנטיות וחד משמעיות. ראו למשל מתוך עדותה של המתרגלת: "אבל את כל הקוד הם רשמו ממש באותו סדר, הפתרון הוא כולו אותו דבר מלבד השם, יש פה 7 שורות שהסדר לא היה חייב להיות הסדר הזה, כל סדר היה עובד. הם כולם בחרו באותו הסדר פרט השורה האחרונה שחייבת להיות אחרונה ... קוד יש המון דרכים לכתוב אותו, הטעות חריגה שמשכה את העין זה האימפורט 0, i. זה שם של קובץ, זוהי טעות - לא כותבים את זה בפייתון - לא הייתה את הטעות הזו לאף אחד אחר חוץ מהם - ככה מצאנו את זה. רק ארבעתם עשו את הטעות הזו. מתוך 200, מכל הסטודנטים שנבחנו."

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

וכן מתוך עדותו של המרצה: " אני אדון בשאלה 4, בשאלה זו היו מס' סעיפים והבולט במיוחד בה היא שסעיף ב' ניתנה בו 3 תשובות ורק אחת נכונה, ושלושת התשובות שניתנו ע"י 3 הסטודנטים היו זהות (מתוכן 2 טעויות ואחת נכונה)."

25. המערער לא הציג בערעור טיעונים המעלים ספק בדבר אשמתו. העובדה שלאחר מעשה ההונאה ניגש למועד ב' וקיבל ציון דומה אינה מכרסמת בראיות שהציגה התביעה.

26. אף לא מצאנו בטיעונו לעניין נסיבותיו האישיות נסיבות מקלות שיש בהן כדי לשנות מהעונש שגזר עליו בית הדין קמא. אכן, ההרשעה מהווה כתם ויש לה השלכות קשות על חיי המערער. יחד עם זאת, הטכניון מחויב להגן על טוהר התואר שלו, על הסטודנטים. ות שפועלים. ות ביושר ועובדים. ות קשה כדי לזכות בציוניהם, ועל האנשים שהמערער יהיה אחראי על חייהם, בבוא היום, אם יקבל תעודת מהנדס חשמל.

27. המערער ביצע מעשה הונאה חמור. הוא לא לקח אחריות על מעשיו, לא הביע חרטה על מעשה ההונאה, ולא התחייב לפעול להבא על פי כללי האתיקה והיושר.

28. סיכומו של דבר, לא מצאנו כל סיבה להתערב בפסק דינו של בית הדין קמא. העונש שהושת על המערער הינו עונש ראוי ומידתי, התואם את רף הענישה הנוהג.

29. אשר על כן, החלטנו פה אחד לדחות את הערעור. ההרשעה והעונשים שהשית בית הדין קמא עומדים בעינם.

30. למען הסר ספק העונשים שנגזרו על הסטודנט הם כדלקמן:

א. ציון 0 בקורס מבוא לתכנות מערכות מס' 234124, סמסטר חורף תשפ"א.

ב. הרחקה בפועל מלימודים בטכניון למשך שנה וחצי, החל מסמסטר חורף תשפ"ג.

ג. הרחקה על תנאי מלימודים בטכניון לחמש שנים, בתוקף עד לסיום הלימודים בטכניון, תופעל במקרה של הרשעה נוספת בעבירה לפי סעיף 4.1.1, 4.1.3, 4.1.4 או 4.1.5 לתקנון.

פרופ' סאלף ר.ס.

פרופ' אנדרו לוי

פרופ' ערן פרידלר